

de zinledigste plek op het stadsplan.
het toonbeeld van verspillende onbenulligheid.
voorzichtig probeerden we na te denken over
dit inzicht, we kregen krampen.
we beseften dat we machteloos stonden om
iets aan dit beeld te veranderen.
het vroom dat het kraakte toen we naar huis
gingen.
sinds we begrepen hadden waar ons
maatschappelijk belang precies in
schuilde, veranderde er niet veel.
het ging nog steeds niet goed met ons.
het ging slecht met ons.
we hielden op met het maken van
voorstellingen.
we hielden op te bestaan.

het cultureel-maatschappelijk debat woedde
nog steeds voort.
in commissies, in universiteiten, op de
opiniepagina's van kranten, in café's.
nog heftiger dan vroeger verklaarde men
de waarde van sommige welbepaalde
kunsten nietig.
als voorbeeld haalde men toneelproducties
aan die gespeeld werden voor lege zalen.
hoewel we niet meer bestonden voelden we
ons rechtstreeks aangesproken.
hoewel we het ons niet meer hoefden aan te
trekken, begrepen we plotsteling waar
het om ging.
de haat en weerzin tegen voorstellingen die
gespeeld werden voor lege zalen, maakte

energie vrij om aan een betere wereld te
kunnen werken.
dankzij het bestaan van kunsten als de onze
ging het weer de goede kant op met de sa-
menleving.
we trokken het vuilnis aan, en hielpen zo
mee aan de zuivering.
ons werk deed de wereld weer open bloeien.
de laatste schijf voor de laatste productie
kwam toe.
we zagen mekaar weer op café.
we haalden herinneringen op, maakten grappen.
we dachten eraan om weer te beginnen.
het regende pijpenstelen toen we 's nachts
naar huis gingen.

Gevraagd: een professionele adviesraad met een heldere visie

Brief van Luk Nys, artistiek leider van Nova Zembla

De voorbije maanden heeft Nova Zembla zo-
wel mondeling als schriftelijk een dialoog wil-
len voeren met het beleid. De concrete vragen
die we aan adviesraad, administratie, kabinet en
minister van Cultuur stelden, werden meestal
ontweken of botweg niet beantwoord. Wij stel-
len ons de vraag: wil het beleid wel communi-
ceren? Dit schrijven toont de feiten, suggereert
hoe het anders kan en wenst een debat te sti-
muleren tussen het veld en het beleid over de
grond van de zaak.

In juni '96 wordt de beslissing genomen
over de structurele subsidie voor het tekstthea-
ter 1997-2001. De minister van Cultuur volgt
hierin maar gedeeltelijk het advies van de ad-
viesraad. Zo bijvoorbeeld wil de minister vier
gezelschappen die door de adviesraad werden
erkend zonder subsidie, tóch subsidiëren mits
zij een samenwerkingsverband ontwikkelen:
Nova Zembla, TheaterTeater, TIL en Ultima
Thule. De adviesraad voelt zich o.a. om deze
ingreep zwaar getackeld en formuleert haar
bedenkingen in een brief van 2 juli '96 aan mi-
nister Martens. In kernpunt 14 van deze brief
verbaast het de adviesraad dat de minister
voor deze vier gezelschappen een som van 22
miljoen opzij heeft gezet. De raad pleit ervoor
om deze som toe te voegen aan de projecten-
pot. Nova Zembla informeert bij het kabinet
of de route die de adviesraad suggereert, nog
kan worden gevolgd. De beslissing over de
subsidieverdeling is dan wel definitief, maar
toch... in België weet je nooit.

Aanvankelijk kan men onze vraag op het

kabinet niet beantwoorden. Maar op 17 juli '96
ontvangen wij een schrijven van minister Mar-
tens waarin zwart op wit te lezen staat dat de
som van 22 miljoen besteed wordt aan 'de vier
erkende maar nog niet gesubsidieerde gezell-
schappen mits zij een samenwerkingsverband
opzetten met een erkend en/of gesubsidieerd
gezelschap'.

In de maand september vertellen enkele
raadsleden ons dat de adviesraad elk samen-
werkingsvoorstel a priori negatief zal beoor-
delen; zij kunnen zich niet verzoenen met de
ingreep van de minister van Cultuur. Omdat de
adviesraad zo furieus is, schrijven de vier ge-
zelschappen op 24 september een brief naar
het kabinet om ook de voorzitter en/of de on-
dervoorzitter van de adviesraad uit te nodigen
op de informatieve 'samenwerkingsvergadering'
van 30 september '96. Wij wensen op deze ma-
nier alle mogelijke misverstanden uit de wereld
te helpen. Op die vergadering is de adviesraad
helaas niet aanwezig. Werd de adviesraad niet
uitgenodigd of wilden zij niet komen? Tijdens
deze vergadering wordt nog eens door admi-
nistratie en kabinet mondeling bevestigd dat
de 22 miljoen bestemd is voor de samenwer-
kingsverbanden. Er wordt ook vermeld dat de
vier gezelschappen met een som van ongeveer
5,5 miljoen aan alle decretale voorwaarden
zullen moeten voldoen. De voorbije vier jaar
heeft Nova Zembla met een startenveloppe
van 6 miljoen gewerkt. We weten ondertussen
dat dit geen realistisch bedrag is om een gezell-
schap te dragen. De adviesraad heeft dit ook

begrepen en heeft daarom nu de startenvelop-
pes verhoogd tot 7,5 miljoen.

Om een samenwerkingsverband te reali-
seren ging Nova Zembla dus op zoek naar een
realistisch gesprekspartner. TheaterTeater was
het enige gezelschap dat zowel artistiek, zake-
lijk als decretaal beantwoordde aan onze doel-
stellingen. Onze gesprekken resulteerden in de
fusie tot 'Het Derde Bedrijf'. Waarom deze
fusie? Ten eerste vormde zich artistiek en za-
kelijk zeer snel een beleidsconsensus. Ten twee-
de kon door het fusioneren van de twee gezell-
schappen aanspraak gemaakt worden op een
realistische subsidiesom om alzo aan de de-
cretale voorwaarden te voldoen.

Op 23 januari '97 lezen wij de adviezen
van de raad over de samenwerkingsverbanden
in de krant. Alle dossiers worden negatief be-
oordeeld. Voor ons is dit geen verrassing; die
optie werd ons reeds in september '96 meege-
deeld. Wij hebben hierop niet gereageerd; wij
wisten dat de minister dit advies naast zich
zou neerleggen. De minister heeft dit niet ge-
daan; hij heeft de adviesraad gevolgd.

Op 4 februari '97 worden wij gehoord door de
adviesraad. Wij vragen een analyse van de kern-
punten van ons dossier: wij krijgen geen ant-
woord op onze vraag. Wij vragen een beoor-
deling van de artistieke en zakelijke kern: wij
krijgen geen antwoord op onze vraag. Wel
wordt er geopperd dat twee van de vier pro-
ducties van de voorbije twee jaar verrassend
goed waren. Wij vragen of dit dan geen argu-

ment is om ons dossier te honoreren: weer krijgen wij geen antwoord. Kortom: alle antwoorden op onze concrete vragen worden vermeden en geplaatst in een globaal standpunt waaronder je alles kunt verkopen. Wij drukken ons ongenoegen uit over een te summiere en te vage beoordeling: zeven lijntjes! De raad antwoordt daarop dat niet enkel die zeven lijntjes maar ook de 'Algemene bemerkingen in het evaluatierapport' deel uitmaken van het advies. Ik heb na het gesprek met de adviesraad het evaluatierapport nog eens grondig doorgenomen en stel het hier ter discussie.

In kernpunt 5.g. van het evaluatierapport stelt de adviesraad dat een volwaardig theaterlandschap nood heeft aan grote gezelschappen. Ik ben geen tegenstander van grote gezelschappen, maar hun noodzaak als een dogma poneren getuigt van bewuste kortzichtigheid. Zowel de sector als het publiek weten dat er al jaren te weinig dynamiek uitgaat van onze stadstheaters. Ook de adviesraad onderkent dit probleem en suggereert daarom in het evaluatierapport enkele criteria waaraan een stadstheater zou moeten voldoen. Dat is waarschijnlijk allemaal goed bedoeld, maar weinig

doortastend. In het evaluatierapport wordt nergens de werking van de stadstheaters fundamenteel in vraag gesteld. Integendeel, de adviesraad wringt zich in de vreemdste bochten om deze initiatieven te sparen. Een protectionistische reflex, en dit uiteraard ten nadele van de starters en de doorgroeiers.

In kernpunt 5.a. stelt de adviesraad dat het artistieke belang van de theateractiviteit en de overtuigingskracht van de artistieke visie de doorslag moeten vormen bij de evaluatie. Dat is lovenswaardig, maar het getuigt van een tekort aan intellectuele eerlijkheid wanneer dit niet consequent wordt toegepast. De raadsleden weten zeer goed dat voor vele dossiers enkel niet-artistieke motieven de basis vormen voor een positieve beoordeling. Het ontbreekt de adviesraad aan moed en lef om dit ook zo te benoemen in het evaluatierapport. En omdat hij de feiten niet op papier durft te zetten, krijgt niemand een helder beeld over de werkelijke motieven van de adviesraad. Dit is niet correct tegenover de sector.

Het is een noodzaak dat de raad haar visie met glasheldere parameters onderbouwt, argumenteert en in de beoordeling consequent

toepast. Als dit niet gebeurt blijven de adviezen steken in de sfeer van favoritisme, subjectiviteit en real-politiek. Het is een noodzaak dat deze sector met zichzelf in het reine komt en dat begint bij het correct functioneren van de raad.

Zetelen in de adviesraad is momenteel een vrijwillige en daardoor spijtig genoeg voor te veel raadsleden een vrijblijvende bezigheid. De raad kan niet gesanctioneerd worden wanneer hij afwezig blijft op voorstellingen, wanneer er een gemis is aan dossierkennis, wanneer de adviezen onvoldoende zijn onderbouwd of wanneer er te weinig slagkracht is. Het oprichten van een professionele adviesraad is daarom noodzakelijk. Een slagvaardige professionele adviesraad dus, die een transparante visie ontwikkelt en hierover een dialoog aangaat met het veld, het kabinet en de administratie.

In kernpunt 6. 'meent de raad dat het niet mogelijk is om de adviezen te negeren als men bekommerd is om een theaterleven dat vitaal, eigentijds en noodzakelijk is'. Dit korte betoog moge volstaan om deze zelfverheerlijking te relativeren en te ontwrichten.

Het decreet en de creativiteit

door Johan Thielemans, voorzitter van de Raad voor Nederlandstalige Dramatische Kunst.

Dertig vergaderingen spendeerde de Raad van Advies aan de ontleding van de ingediende dossiers voor structurele gezelschappen. De minister kreeg een reeks adviezen, waarbij hem onder andere werd meegedeeld dat de Raad niet zag waarom een aantal gezelschappen verder gesubsidieerd moest worden.

Zoals het decreet voorziet, werd dit document aan de minister overgemaakt, opdat hij binnen de wettelijke termijn een beslissing zou kunnen nemen.

Toen die beslissing kwam, was de Raad erg verwonderd, vooral omdat de minister heksen-toeren uithaalde om vier zwakke gezelschappen toch nog in stand te houden. In het decreet staat over zulk een mogelijkheid niets in. Creatief lezen, dus.

De Raad was over dit aspect van de ministeriële beslissing niet te spreken. Dat uitzonderingsmaatregelen nodig waren om gezelschappen die om uiteenlopende redenen niet voldeden, absoluut te redden, ging het begrip te boven. Maar erger vond de Raad dat de tekst van het decreet hier al te elastisch gebruikt werd. De minister kreeg dit van de Raad te horen en te lezen.

Daarop beloofde de minister dat hij de samenwerkingsverbanden die hij eiste, aan de Raad zou voorleggen, want op diens adviserende taak was hij erg gesteld.

Daarmee was de kous voor de Raad af. Er bleef niets dan wachten op dossiers. Af en toe kreeg een lid van de Raad wel een paniektelefoontje om 'meer uitleg' bij de uiterst vage tekst, maar niemand wist meer te antwoorden dan: vraag het op het kabinet, want daar is het allemaal bekostigd.

Er gingen dan geruchten dat het kabinet de gezelschappen samenriep en dat daar onduidelijke dingen werden verteld. De Raad werd hier helemaal buitengehouden.

De volgende stap was dat de Raad de samenwerkingsakkoorden op tafel kreeg. Na een grondige discussie bleek dat de voorstellen totaal onvoldoende waren. Op de bezwaren die vroeger door de Raad geuit waren, kwam er geen enkel antwoord. Dat negatieve advies ging naar de minister.

Wat had iedereen verwacht? Dat de minister toch zijn zin zou doordrijven. Wat de Raad betreft, die vreesde dat de minister een reeks slechte beslissingen zou nemen. Maar zie, to-

tale verrassing: nu volgde de minister plots het advies van de Raad. Met de gekende miserie als gevolg.

Het is duidelijk: de minister had zich in een situatie gewrongen waarbij het uitgesloten was dat hij een beslissing kon treffen die op alle banken op instemming kon rekenen.

Moraal van dit droeve verhaal: had de minister zich strikt aan het decreet gehouden, dan zou alles keurig verlopen zijn en de vier gezelschappen zouden niet zoveel tijd verloren hebben. Verwijten aan de Raad echter zijn totaal uit den boze. Leest er niemand, maar dan ook niemand het decreet?

Even voor de orde: de Raad adviseert, de minister beslist. In alle vrijheid. Zijn er problemen met de beslissingen, dan is er maar één adres: de minister. En zo hoort het ook. Daar heeft de wetgever op toegezien.